

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1975/8

Karar Sayısı : 1975/50

Karar Tarihi:11/3/1975

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME : İstanbul Dokuzuncu Asliye Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU : 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı “Cumhuriyetin 50 nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı” hakkındaki 1803 sayılı Kanun’un 2. maddesinin (B) bendinin, biçim yönünden Anayasaya aykırı olduğundan iptali istemidir.

I- OLAY :

Sanıklar hakkında 6.2.1973 günlü, 1973/2331 sayılı iddianame ile açılmış olan kamu davasının görülmesi sırasında uygulanması istenilen Türk Ceza Kanununun 492. maddesinin yer aldığı, 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendinin Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası ile saptanan yöntemlere uyulmadan yasalaştırıldığı, Cumhuriyet Savcılığınca ileri sürülmüş, bu itiraz Mahkemece ciddi görülerek iptali için Anayasanın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddeleri uyarınca itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

II-İTİRAZIN GEREKÇESİ :

İtirazın gerekçesi özetle şöyledir:

1803 sayılı Af Yasasının 2. maddesinin (B) bendinin Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen yöntemlere uyulmadan yasalaştırıldığı yolundaki Cumhuriyet Savcısının savı Mahkemece ciddi görüldüğünden dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

III- YASA METİNLERİ :

1- İtiraz konusu Yasa kuralı:

15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin Anayasaya aykırılığı ileri sürülen (B) bendi şöyledir:

“Madde 2-7.2.1974 tarihine kadar işlenmiş:

A).....

B) Türk Ceza Kanununun 202, 203, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 403 ncü maddeleriyle 404 ncü maddesinin 1 nci bendinde ve 406,407,414/1,415,416/2-3,491,492,493,495,496,497,498,499,500,503 ve 510 ncu

Esas Sayısı : 1975/8
Karar Sayısı : 1975/50

maddeleriyle Askeri Ceza Kanununun 131 ve 132 nci maddelerinde gösterilen suçları işleyenler ilgili maddede öngörülen Devlet zararı önceden ödenmek; tazminat hükümleri ise saklı kalmak şartıyla bu maddenin (A) bendi hükmü uygulanır.”

2- Dayanılan Anayasa Kuralı:

Anayasanın 92. maddenin beşinci fıkrası şöyledir:

“Madde 92/5-Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, karma komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.”

IV. İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi Muhittin Taylan, Kâni Vrana, Kemal Berkem, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Muhittin Gürün, Lütfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Şevket Müftügil, Adil Esmer, Nihat O.Akçakayalıoğlu ve Ahmet H.Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla 25.2.1975 gününde toplanmış ve İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca gerekli ilk incelemeyi yaparak aşağıdaki sorunlar üzerinde durmuştur.

1- Anayasa Mahkemesinin itirazı inceleme görevi ve yetkisi olup olmadığı sorunu:

Suç ve cezaların affı hakkındaki yasama belgelerinin Anayasaya uygunluk denetimine bağlı olduğu, daha önce Mahkememizce verilen ve 21.1.1975 sayı: 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 28.11.1974 günlü, Esas:1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararda gerekçeleriyle birlikte belirtildiği üzere, itiraz yoluyla gelen bu işe bakmanın da Anayasa Mahkemesinin görevi içinde bulunduğu açıktır.

Bu görüşe Halit ZARBUN katılmamıştır.

2- Esasın incelenmesinde sınır sorunu:

Sanıklar hakkındaki kamu davasında uygulanacak olan Türk Ceza Kanununun 492. maddesi, 15.5.1974 günlü, 1803 Sayılı Kanunun 2. maddesinin itiraz konusu yapılan (B) bendindeki maddeler arasında yer alması ve olayda (B) bendinin sözü geçen madde yönünden davada uygulanacak kanun kuralı olması nedeniyle, Anayasa Mahkemesinin işin esasını, ancak (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 492. maddesi ile sınırlı olarak incelemesi gerekir.

Nihat O.Akçakayalıoğlu esasın (B) bendinin tümü yönünden incelenmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Yukarıdaki sorunların incelenmesi sonunda:

1- İşin incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görevi içinde bulunduğu Halit ZARBUN'un karşıoyu ile ve oyçokluğu ile;

Esas Sayısı : 1975/8
Karar Sayısı : 1975/50

2- Dosyanın eksikliği bulunmadığı anlaşıldığından işin esasının 15.5.1974 günlü, 1803 Sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendinin, Türk Ceza Kanununun 492. maddesiyle sınırlı olarak incelenmesine Nihat O.Akçakayalıoğlu'nun incelemenin (B) bendinin tümü yönünden yapılması gerektiği yolundaki karşıoyu ile ve oyçokluğu ile,

25.2.1975 gününde karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İtirazın esasına ilişkin rapor, Mahkeme kararının gerekçesi, iptali istenen Yasa ve dayanan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve başka yasama belgeleri okunduktan sonra , gereği görüşülüp düşünüldü:

1- 25.2.1975 günlü toplantıda yapılan ilk incelemede bulunmamış kimi üyelerce Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemekle görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu esasın incelenmesi evresinde de görüşülebileceğinin öne sürülmesi üzerine yapılan tartışmalar sonunda, ilk inceleme evresinde görev sorunu incelenerek çözülmüş olduğundan, konunun yeniden ele alınarak görüşülmesine yer olmadığına Şahap Arıç ve Ziya Önel'in karşıoyları ve oyçokluğu ile karar verilmiştir.

2- Anayasal denetim isteğinde bulunan İstanbul Dokuzuncu Asliye Ceza Mahkemesi kararında, itiraz konusu Yasa kuralının biçim yönünden Anayasaya uygun olarak yasalaşmadığı ve bu nedenle iptali gerektiği belirtilmiştir.

15.5.1974 günlü, 1803 Sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendindeki kural, Türk Ceza Kanununun 514. maddesiyle sınırlı olarak Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, Esas: 1974/39, Karar : 1974/51 sayılı kararıyla, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasında biçim kurallarına aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiş ve bu karar 29.1.1975 günlü, 15136 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Şu halde, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendi için daha önce gösterilip saptanmış bulunan iptal nedeni doğal olarak burada dahi geçerlidir. Bu neden, yukarıda gün ve sayısı açıklanan ve yayımlandığı Resmi Gazetenin gün ve sayısı gösterilen kararımızda bütün açıklık ve ayrıntıları ile belirtilmiş olduğundan burada yinelenmesine gerek kalmamıştır.

Ancak, 25.2.1975 günlü ilk inceleme toplantısında evresinde kararlaştırdığı üzere, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (B) bendinin, Mahkemenin elindeki davada uygulama yeri bulunan Türk Ceza Kanununun 492. maddesinin sınırlı olarak iptal edilmesi gerekmektedir.

Nihat O.Akçakayalıoğlu bu sonuca değişik gerekçe ile katılmıştır.

Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi bu görüşe katılmamışlardır.

3- İptal hükmünün yürürlüğe giriş günü:

Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası ile saptanmış ilkeye göre, özel bir durum zorunlu kılmıyorsa, iptal hükmünün yürürlüğe gecikmeksizin konulması asıldır. İnceleme konusu olayda da Anayasaya aykırılığı anlaşılmış bir kuralın yürürlüğünü sürdürmesi

Esas Sayısı : 1975/8
Karar Sayısı : 1975/50

için bir zorunluluk saptanmamış ve bu nedenle de iptal hükmü için ayrı bir yürürlük günü kararlaştırılmasına gerek görülmemiştir.

Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Halit Zarbun, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ :

1- İlk inceleme evresinde görev sorunu incelenerek çözülmüş bulunduğu konunun yeniden ele alınarak görüşülmesine yer olmadığına Şahap Arıç ve Ziya Önel'in karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

2- 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanununun 2. maddesinin (B) bendindeki kuralına Millet Meclisinde Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükmüne aykırı olarak oylanmış bulunması nedeniyle biçim yönünden ve Türk Ceza Kanununun 492. maddesiyle sınırlı olarak iptaline Nihat O.Akçakayalıoğlu'nun başka gerekçesi ve Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi'nin karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile;

3- İşin niteliğine göre Anayasanın değişik 152.maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O.Akçakayalıoğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile:

11.3.1975 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Muhittin TAYLAN	Kâni VRANA	Şahap ARIÇ
		Karşıoy ekli

Üye	Üye	Üye
İhsan ECEMİŞ	Ahmet AKAR	Ziya ÖNEL

Karşıoy yazısı eklidir.

Üye	Üye	Üye
Abdullah ÜNER	Ahmet KOÇAK	Lütfi ÖMERBAŞ

Esas Sayısı : 1975/8
Karar Sayısı : 1975/50

Karşıoy yazısı eklidir. Karşıoy ekli

Üye	Üye	Üye
Hasan GÜRSEL	Ahmet Salih ÇEBİ	Şevket MÜFTÜGİL

Karşıoy yazısı eklidir.

Üye	Üye	Üye
Adil ESMER	Nihat O.AKÇAKAYALIOĞLU	Ahmet H.BOYACIOĞLU

Karşıoy yazısı ektedir.

KARŞIOY YAZISI

Anayasa Mahkemesince;

a) İlk inceleme ve esasın incelenmesi evrelerinde görev sorunu tartışılarak itirazın incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görevine girdiğine;

b) 1803 sayılı Af Kanununun itiraz konusu maddesinin biçim yönünden iptaline;

c) İşin niteliğine göre Anayasa'nın değişik 152 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına oyçokluğuyla karar verilmiştir. Anayasaya uygun görmediğimden kararın bu kısımlarına katılmıyorum.

Bu konulardaki karşıoylarım, (21 Ocak 1975 gün ve 15125 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan, Anayasa Mahkemesinin 1974/34,1974/50 sayı ve 20.11.1974 günlü) kararındaki karşıoy yazımın. I,II,III nolu kısımlarında tafsilatlı olarak yazdığım karşıoyların, prensipleri itibariyle aynı nitelikte olduğundan bunların tekrarına lüzum görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle Anayasa Mahkemesi bu kararının Anayasaya uygun olmadığını bildirdiğim kısımlarına, sözügeçen karşıoy yazımın I,II,III nolu bendlerinde gösterilen nedenlerle karşıyım.

Esas Sayısı : 1975/8
Karar Sayısı : 1975/50

Üye
Şahap ARIÇ

KARŞIOY YAZISI

12.7.1974 günlü ve 14943 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Mahkememizin 2.7.1974 gün ve 1974/19-31 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararındaki görüşlerine de karşıyım.

Üye
İhsan ECEMİŞ

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olan Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, 1974/34 Esas ve 1974/50 sayılı kararında açıkladığım nedenlerle çoğunluğun görev ve süreye ilişkin görüşlerine katılmıyorum.

Üye
Ziya ÖNEL

KARŞIOY YAZISI

Cumhuriyetin 50 nci Yılı dolayısıyla çıkarılan 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendinin, Millet Meclisinde Anayasa'nın 92. maddesinde yazılı biçimde oylanmamış olması nedeniyle ve esasa girilmeksizin biçim yönünden (T.C.K.nun 492. maddesiyle sınırlı olmak üzere) iptaline karar verilmiştir. Böyle olunca sözü edilen hükmün yasama organında yeniden oylanıp düzenlenmesi mümkün olduğundan yasama organına bu yetkisini kullanabilmek olanağının sağlanması zorunluğu ortaya çıkmaktadır. Yasama organının bu yetkisini kullanabilmesi de Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe girmesi konusunda Anayasanın 152. maddesi ile 44 sayılı Kanunun 50. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince uygun bir sürenin tanınmasına bağlı bulunmaktadır. Böyle bir süre verilmediği takdirde Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihte sözü edilen Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendindeki kural yürürlükten kalkacak ve bunun sonucu olarak da bu gibi

Esas Sayısı : 1975/8
Karar Sayısı : 1975/50

hırsızlık ve yankesicilik suçlarından sanık olanlar Kanun Koyucunun istek ve iradesi hilafına Af Kanununun 1. maddesi ile on iki yıllık aften yararlanmış olacaklardır.

Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe girmesinde bir süre kabul edilmek için her halde (iptal hükmünün kamu düzenini tehdit edici yasal bir boşluğun meydana gelmesi) ne gerek yoktur. Anayasanın 152. maddesinde Anayasa Mahkemesinin iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi kararlaştırabilmesi için böyle bir şart aranmamış ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 44 sayılı Kanunun 50 nci maddesinde ise; Anayasa Mahkemesinin, gerekli gördüğü hallerde iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabileceği gibi bir Kanun veya İçtüzüğün veya bunların belirli hükümlerinin iptali halinde meydana gelecek olan boşluğun kamu düzenini tehdit edici mahiyette gördüğü takdirde de iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi kararlaştıracağı hükme bağlanmıştır.

Görülüyorki: İptal hükmünün yürürlüğe girmesinde bir süre verilmesi için her halde (Kanunda kamu düzenini tehdit edici bir boşluğun) meydana gelmesi gerekmemekte ve (gereken haller) de böyle bir sürenin verileceği öngörülmüştür.

Anayasanın 152. maddesiyle 44 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer almış olan (gereken haller) in olayda gerçekleşmiş olmadığı sorununa gelince:

Anayasanın 64. maddesi hükmüne göre genel ve özel af ilân etme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir. Affın ölçüsünün saptanması da bu yetki cümlesinden bulunmaktadır. Kanun koyucu da bu yetkisine dayanarak 1803 sayılı Af Kanununda bir bölüm suçları ve cezaları tamamen affederken bir bölüm suçların cezalarının 12 yılını, diğer bir bölüm suçların cezalarının da yalnız 5 yılını affetmeyi uygun bulmuş ve bu arada Türk Ceza Kanununun 492. maddesinde yazılı hırsızlık suçlarının tamamen değil ancak bu suçlardan verilen cezalardan yalnız 5 yılının affedilmesini öngörmüştür.

Kanun koyucu, yukarıda da açıklandığı gibi 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendinde bu gibi suçlarını tamamen değil sadece cezalarından 5 yılının affedilmesini öngördüğüne ve Af Kanununun bu hükmü Anayasa Mahkemesince esası incelenmeksizin biçim yönünden iptal edilmiş olduğuna göre yasama organına bu hükmü yeniden düzenlemek imkânını sağlayacak bir süre verilmediği takdirde iptal hükmünün Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmesi ile bu suçlar, Kanun Koyucunun istek ve iradesi dışında tamamen af edilmiş olacaktır.

Yukarıda yazılı nedenlerle,

Anayasa'nın 152. maddesi gereğince iptal hükmünün yürürlük tarihinin ayrıca saptanması gerekeceği görüşümdedir.

Üye

Abdullah
ÜNER

Esas Sayısı : 1975/8
Karar Sayısı : 1975/50

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Esas:1974/34, Karar:1974/50 sayılı Anayasa Mahkemesi kararına ilişkin karşıoy yazımın 3 numaralı bendinde açıkladığım gerekçe ile, çoğunluğun bu kararının aynı konu ile ilgili kısmına katılmıyorum.

Üye

Ahmet KOÇAK

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü 15125 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan mahkememizin 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımın 2 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun iptale ilişkin görüşüne karşıyım.

Üye

Ahmet Salih
ÇEBİ

KARŞIOY YAZISI

Sayın çoğunluğun görüş ve kabulünden ayrılışım nedenlerini 15158 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış 7.1.1975 gün ve Esas:1974/51, Karar: 1975/3 sayılı kararın eki karşıoy yazımda belirtmiş bulunuyorum.

Üye

Nihat O.
AKÇAKAYALIOĞLU